

ÅRSMELDING 2011

1. INNLEDNING: HOVEDTREKK OG VIKTIGSTE MÅL FOR FORUMS ARBEID I 2011	4
1.1. Høydepunkter i 2011	4
1.2. Sør-samarbeid.....	5
1.3. Delegasjonsdeltakelser.....	6
1.4. Oversikt over publikasjoner.....	6
1.5. Informasjon	7
1.6. Organisasjonen	8
1.7. Medlemsorganisasjoner pr 1.1.2012.	9
2. STYRETS ARBEID I 2011	10
2.1. Styrets møter	10
2.2. Økonomi.....	10
2.3. Sekretariatet.....	11
2.4. Tariffavtale	11
2.5. Helse, arbeidsmiljø, ytre miljø og sikkerhet.....	11
3. RESULTATER AV DET FAGPOLITISKE ARBEIDET	13
3.1. Klima og energi	13
3.2. WTO og handel	16
3.3. Bedrifiers samfunnsansvar	17
3.4. Finans og reform	20
3.5. Fred og menneskelig sikkerhet.....	22
3.6. Matsikkerhet	24
3.7. Vann og sanitær	26
3.8. Bistand og utviklingspolitikk	27
3.9. Tverrgående Utviklingspolitiske utfordringer	29
4. REGNSKAP 2011	31

Styreleders forord

Om å være satt eller å sette spor

ForUM-fellesskapet har satt seg; ikke i betydningen at vi har blitt satt, men vi har funnet en god, fleksibel og dynamisk arbeidsform. Med 51 medlemsorganisasjoner, mange arbeidsgrupper, flere temaovergrepene arbeidsfelt, og økte økonomiske rammer, føler vi at vi er mer relevante enn på lenge. Og det trengs; med det utfordringsbildet vi har foran oss.

Mange blir overrasket når de hører at kun ti prosent av drap med våpen skjer i land med krig. Nitti prosent av drap der våpen er involvert skjer i fredelige land. De voldeligste landene er ikke i nærheten av å nå et eneste av FNs Tusenårsmål. Dette illustrerer hvorfor det er essensielt for folks trygghet og velferd å drive voldsforebyggende arbeid og at vi får bedre kontroll over våpenhandelen, en av ForUMs målsetninger.

Over hundre land har signert Geneve-erklæringen om væpnet vold og utvikling og forpliktet seg til å gjøre mer for å monitorere, redusere og forebygge væpnet vold som tar 2000 menneskeliv hver dag. Også Norge rapporterer på dette. Og samtidig er Norge en av verdens største våpeneksportører i forhold til folketall, og vi har et uavklart forhold til en såkalt sluttbrukererklæring på hvor våre våpen havner. Og ergo hvordan Norge bidrar i forhold til væpnet vold andre steder. Dette er en del av den manglende samstemtheten i norsk utviklingspolitikk som ForUM påpeker og vil fortsette å påpeke.

Det gjør vi også når det gjelder norsk klima og energipolitikk, som er høyt på dagsorden. Vi ser også at våre medlemmer blir mer og mer interessert i den gryende debatten om hvilket økonomiske system som best tar hensyn til klodens økologiske balanse på dagsorden. Hvordan skal norske organisasjoner bidra til at vi blir grønnere? Kanskje til og med grønnest? Prosessen før, under og etter Rio+20 møtet sommeren 2012 vil utfordre fellesskapets kreative og analytiske evner.

Uten et rikt sivilsamfunn blir det politiske ordskiftet fattigere, vi må derfor kjenne vår besøkelsestid, holde hodet kaldt og hjertet varmt. ForUM-fellesskapet må ha som ambisjon å sette spor etter seg.

Elin Enge har også satt spor etter seg. Og hun fortsetter å sette spor etter at hun i 2011 gikk av som daglig leder i ForUM og nå jobber som utviklings- og bistandspolitisk rådgiver. Sånn er ForUM. Vi hviler ikke på laurbærene. Vi setter spor. Sammen.

Andrew Kroglund
Styreleder i Forum for utvikling og miljø

1. INNLEDNING: HOVEDTREKK OG VIKTIGSTE MÅL FOR FORUMS ARBEID I 2011

1.1. Høydepunkter i 2011

I 2011 har ForUMs medlemsorganisasjoner utarbeidet fellesinnspill og/eller deltatt i politiske prosesser på de fleste av våre tematiske satsingsområder. Innspill har blitt utarbeidet i forbindelse med forhandlingsprosesser, komitéer, arbeidsgrupper og høringer, både hjemme og ute. ForUMs arbeid har ført til konkrete resultater på en rekke områder og bidratt til økt oppmerksomhet og trykk på viktige internasjonale miljø-, freds og utviklingsspørsmål.

Hovedfokuset i **klimaarbeidet** i ForUM i 2011 har vært på de internasjonale klimaforhandlingene. ForUMs påvirkningsarbeid har gjort at Norge har spilt en mer aktiv rolle enn det de trolig ellers ville ha gjort. ForUM spilte en viktig rolle i koordinering av organisasjonenes innsats under forhandlingsmøtene gjennom året, ikke minst i COP17 i Durban. Flere innspill ble gitt til norske myndigheter på bl.a. forlengelse av Kyotoprotokollen og retningslinjer for Det grønne klimafondet.

ForUMs arbeid med **handel** har gitt viktige resultater. I 2011 tok Miljøverndepartementet initiativ til en høring om miljøkonsekvensanalyser i en eventuell frihandelsavtale med Kina. Dette er noe som ForUM har lenge etterlyst i forbindelse med alle forhandlinger om frihandelsavtaler. Den bilaterale handelsavtalen med Colombia ble, takket være stor engasjement fra ForUMs medlemsorganisasjoner og Nettverket mot frihandelsavtalen med Colombia, heller ikke lagt fram for Stortinget i 2011. ForUMs medlemmer har vektlagt at en eventuell avtale med Colombia – med dagens menneskerettighetssituasjon – vil forverre forholdene for de fattigste.

Når det gjelder **bedrifters samfunnsansvar** (CSR) skjedde det viktige framskritt internasjonalt i løpet av 2011. Blant annet ble

de nye retningslinjene utarbeidet av FNs spesialrepresentant for menneskerettigheter og næringsliv (John Ruggie) vedtatt av FNs menneskerettighetsråd i juni.

Det nye omorganiserte norske kontaktpunktet (for oppfølging av OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper) kom på plass i mars og tok raskt tak i to eldre saker. Behandling av klagesaken fra 2009 fremmet mot Cermaq av Norges Naturvernforbund (NNV) og ForUM førte til en felleserklæring mellom partene i juni. Her erkjente Cermaq at de ikke hadde tatt tilstrekkelig hensyn til føre-var-prinsippet.

Dette var en viktig seier for ForUM som også fikk medias oppmerksomhet. Behandling av den andre klagesaken, også fra 2009, fremmet av Fremtiden i våre hender mot Intex Resources ASA førte også til en sterk slutteerklæring. ForUM har jobbet lenge for en omorganisering og revitalisering av kontaktpunktet.

På **finansområdet** ble det oppnådd økt oppmerksomhet om Robin Hood-skatten (skatt på finanstransaksjoner) med flere positive uttalelser fra politikere. Innspill ble gitt til prosessen rundt revidering av retningslinjene til Verdensbankens «lånearm» til privat sektor, IFC, noe som førte til en forbedring på standarder i forhold til urfolks rettigheter, konsultasjon og åpenhet.

I de forberedende FN-forhandlingene for en **Arms Trade Treaty (ATT)** har kravet om strenge menneskerettighetskriterier og inkludering av alle våpen og ammunisjon vunnet terreng, etter påtrykk fra ForUM og den internasjonale Control Arms-koalisjonen samt progressive land som Norge. ForUM har også bidratt til å mobilisere aktivister over hele verden og til at rammede har blitt hørt i FN. Hjemme har ForUM bidratt til at det blir vanskeligere for Norge å selge våpenutstyr til diktaturer.

Arbeidet med **matsikkerhet** har i 2011 gitt to store resultater. Det ene har vært sivilsamfunnsmekanismen som skal arbeide som en del av FAOs «Committee on World Food Security». Etter å ha vært et mål i flere år, har mekanismen nå kommet på plass. Den andre var ForUM-rapporten «Bistand som metter» (utgitt i 2011) som allerede har bidratt til å øke innsatsen for landbruk innen norsk bistand.

I 2011 ble mandatet til FNs uavhengige ekspert på **vann og sanitær** oppgradert til spesialrapportør etter påtrykk fra ForUMs medlemmer. Vann og sanitær ble også tatt med i arbeidet med Stortingsmeldingen om global helse etter innspill fra ForUM. Under årets Blå oktober-kampanje ble det skapt stor oppmerksomhet rundt manglende tilgang til vann, bl.a. gjennom et mediastunt foran Stortinget med miljø- og utviklingsminister Erik Solheim.

Under det nylig opprettede temaområdet **bistands- og utviklingspolitikk** ble det utarbeidet innspill og politiske arbeidsdokumenter til to store FN konferanser, bl.a. høynivåmøtet om bistandseffektivitet i Busan i desember.

Rio+20-arbeidet kom godt i gang i 2011 med ansettelse av en fulltidskoordinator i august. ForUM deltok på flere internasjonale konsultasjonsmøter og mobiliserte norske organisasjoner i arbeidet mot Rio+20. En ny arbeidsgruppe i ForUM ble etablert. Denne leverte et posisjonsdokument til norske myndigheter og Rio-sekretariatet i oktober. Dokumentet la stor vekt på temaet «en grønn og inkluderende økonomi» samt utvikling og produksjon av fornybar energi, matsikkerhet og landbruk.

ForUM har gitt innspill til og reist debatt rundt en rekke **stortingsmeldinger** som kom i løpet av 2011, bl.a. Eierskapsmeldingen (april), den årlige stortingsmeldingen om Statens Pensjonsfond Utland (april), Stortingsmelding om norsk eksport av forsvarsmateriell (juni), Stortingsmelding om mat og landbruk

(desember) og Stortingsmelding om global helse (lagt fram i 2012).

I april ble **Stortingsmelding nr. 14** "Mot en grønnere utvikling" lagt fram av Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim. Meldingen viser sammenhengen mellom miljø og utvikling og legger opp til en utviklingspolitikk med sterkt fokus på miljø og klima. Meldingen befester også en utvikling vi har sett de siste årene: sterkere vektning av miljøretting av bistanden og tyngre involvering av kommersielle interesser.

ForUM ble bedt om å kommentere den nye meldingen under lanseringen og utviklet et felles høringsinnspill til Stortingets behandling av meldingen den 8. juni. Her vektla vi betydningen av rettighetsbasert bistand, betydningen av sterke sivilsamfunn for å sikre omfordeling, samstemthet mellom bistands og utviklingspolitikken og tilgang til rene energitjenester for alle.

I oktober la Regjeringen fram en rapport om hvor **samstemt norsk politikk** er for utvikling i fattige land. ForUM ønsket initiativet velkommen, men påpekte at rapporten mangler den dyptgående analysen av dilemmaene og interessekonfliktene som Norge står ovenfor. ForUM har vært aktiv i å fremme debatt om samstemthet.

1.2. Sør-samarbeid

Samarbeid med policyrettede nettverk og partnere i Sør er et prioritert område for ForUM. Videreutvikling og styrking av vårt Sør-samarbeid blir desto viktigere nå som maktforholdene i verden er i stadig endring. Med nye bistandsgivere som Kina, India og Brasil på banen, og opprettelse av sterkere allianser sør-sør, har Sør-nettverk og partnere en stadig viktigere rolle som vaktbikkjer overfor utviklingsaktører fra både Nord og Sør.

ForUMs Sør-samarbeid har hatt ulike former i 2011, men alle tiltak har vært rettet mot å

fremme Sør-representanters stemmer i nasjonale, regionale og internasjonale fora og bidra til felles forståelse og politikktutvikling blant sivil samfunnsorganisasjoner på tvers av landgrenser.

I 2011 har ForUM tilrettelagt for at Sør-representanter har kunnet delta bl.a. i forhandlingsmøtene til Arms Trade Treaty i FN, årsmøte i Den afrikanske utviklingsbanken, og en internasjonal konferanse om landran. ForUM har bidratt med midler for sivilsamfunns koordinering i forkant av møtene og tilrettelagt for at sivilsamfunnsrepresentanter fra Sør har kunnet holde møter med norske forhandlere, f.eks. under klimaforhandlingene i Durban.

ForUM har støttet kapasitetsbygging av Sør-organisasjoner gjennom Climate Action Network (CAN) og finansiert studier og informasjonsarbeid (nettsider og kampanjemateriell) utarbeidet av Sør-partnere og av betydning for politisk påvirkningsarbeid.

1.3. Delegasjonsdeltakelser

Delegasjonsdeltagelse omfatter her kun deltagelse i offisielle norske delegasjoner.

Klimaforhandlingene

Bård Lahn (Naturvernforbundet) i klimagrappa representerte ForUM i Norges delegasjon til møtene i UNFCCC gjennom 2011, bl.a. COP 17 i Durban i desember.

UNEPs 26. årsmøte

Arvid Solheim (ForUM sekretariatet) representerte ForUM i delegasjonen til UNEPs årsmøte i Nairobi i februar 2011, og deltok samtidig på Global Major Groups and Stakeholders Forum, UNEPs sivilsamfunns-mekanisme.

Arms Trade Treaty (ATT)

Borghild Tønnessen-Krokan (ForUM sekretariatet) representerte ForUM under

forberedende møter (prep.com) 2 og 3, februar-mars og juli 2011.

Rio+20

Arvid Solheim (ForUM sekretariatet) representerte ForUM i delegasjonen til Second Meeting of the Preparatory Committee on Rio 2012 i New York, mars 2011.

FAOs generalforsamling

Aksel Nærstad (Utviklingsfondet) i matgruppa representerte ForUM i delegasjonen til FAOs generalforsamling i Roma, juni/juli 2011.

UN 4th Conference on the Least Developed Countries

Elin Enge (ForUM sekretariatet) representerte ForUM i norske delegasjonen ved møtene i Istanbul, mai 2011.

FAO Committee on Food Security

Aksel Nærstad (Utviklingsfondet) i matgruppa representerte ForUM i delegasjonen ved møtene i Roma i oktober 2011.

WTO ministermøte

Heidi Lundeberg (Latin-Amerikagruppene i Norge) i handelsgruppen representerte ForUM i delegasjonen ved WTOs ministermøte i Geneve desember 2011.

1.4. Oversikt over publikasjoner

Statlig eierskap og menneskerettigheter – forslag til et mer ansvarlig statlig eierskap

Skrevet av Siri Luthen og Johanne Eide. April 2011.

Klima og vann

Skrevet av Lan Marie Nguyen Berg. Oktober 2011.

Bistand som metter? Norsk landbruksbistand 2006-10.

Skrevet av Kristin Kjæret (FIAN Norge) og Mia Henriksen. November 2011.

Rapporter utgitt av andre, med støtte og / eller deltakelse fra ForUM:

Exposing the lost billions:

How financial transparency by multinationals on a country by country basis can aid development

Skrevet av Marta Ruiz og Maria José Romero. Utgitt av Eurodad november 2011.

Small but lethal:

Ammunition in the Arms Trade Treaty

Skrevet av Hilde Wallacher og Alexander Harang. Utgitt i 2011 av Prio i samarbeid med ForUM og Kirkens Nødhjelp.

How an Arms Trade Treaty can help prevent Armed Violence

Skrevet av Clare da Silva. Utgitt i 2011 av International Action Network on Small Arms (IANSA) og Amnesty International, med støtte fra ForUM.

Sanitation for all – an engine of economic growth for urban Africa

Skrevet av Karsten Gjefle. Utgitt juli 2011 av Sustainable Sanitation Design og FIVAS, med finansiell støtte fra ForUM.

1.5. Informasjon

2011 var noe av et overgangsår for ForUM på informasjonssiden med noen måneder i første halvår uten informasjonsansvarlig og ansettelse av en ny informasjonsleder, Mona Wærnes, rett før sommeren.

Til tross for dette, har ForUM i tråd med ambisjoner for denne rammeavtaleperioden fortsatt å øke antall oppslag i media. I 2011 ble ForUM nevnt i papiravisene 59 ganger i følge Retrievers database (opp fra 44 ganger i 2010). ForUM har også vært medvirkende til oppslag hvor det har vært fokus på saker som vi jobber med, men hvor ForUM ikke er direkte nevnt. ForUM har også blitt intervjuet både på NRK og TV2 i ulike sammenheng, bl.a. våpenhandel og vannmangel i verden.

Som et ledd i at informasjonsstrategien legger opp til at ForUM skal prioritere resultater for sak fremfor egenprofilering har vi aktivt oppfordret til samarbeid om medieoppslag, blant annet på oppslag i Klassekampen om Robin Hood-skatt og under arbeidet med klimatoppmøtet i Durban.

Et av tiltakene for å få flere oppslag har vært å oppfordre fagrådgiverne til å tenke informasjon inn i sitt arbeid. For å bevisstgjøre fagrådgivere på hvordan man kan drive offensivt mediearbeid har vi gjennomført en internskolering om dette temaet.

Når det gjelder debattinnlegg har vi vært aktive på Dagsavisens Nye meninger, der vi var med å sparke i gang debattserien om globale spørsmål i høst.

Ny informasjonsleder har lagt opp til en bred kommunikasjonsstrategi og driver oss til en sterkere satsing på sosiale medier gjennom blant annet internskolering og mer aktivt bruk av Twitter og Facebook.

Vi har gått fra å ha en lukket Facebook-gruppe til en åpen Facebook-side og gjenopplivet Twitter-kontoen. Vi har tatt en systematisk gjennomgang på vår Twitterkontoer for at «ForumNorway» skal følge relevante samfunnsaktører og journalister. Etter en intern skoleringsrunde for ForUMs ansatte har flere begynt å tvitre om ForUMs saker. Selv om vi ennå ikke har lyktes i å få til daglige oppdateringer, har vi i saker der vi har vært aktive på Twitter fått god respons. Et eksempel er en debatt med Utenriksminister Jonas Gahr Støre om handel og proteksjonisme som også ble en sak i Klassekampen.

Hjemmesiden oppdateres gjennomsnittlig 3-4 ganger i uken. Vi fokuserer på prioriterte saker, samtidig som vi har en jevn fordeling av artikler på de ulike feltene. Det er satt i gang en redesign på forsiden på nettsidene for å få større fokus på det visuelle, samt for å ha et bedre samspill med våre plattformer på sosiale media.

Vi har kommet godt i gang med utsendelse av nyhetsbrev. Intervallet på disse har vært ca hver tredje uke, men vi har fortsatt en ambisjon om hver 14. dag. Dette vil likevel være avhengig av at vi har nok aktuelle saker å få ut annenhver uke.

I 2001 har nettverket av mediefolk i Norge blitt utvidet. Det har også nettverk i Sør, men mest på spesifikke felter som vi har jobbet mye med. Et eksempel på dette er våpenhandel der ForUM spiller en aktiv rolle i mediearbeidet rundt Control Arms-kampanjen der ForUM.

I desember reiste ForUMs informasjonsleder til klimatoppmøtet i Durban. Viktige erfaringer ble høstet fra denne turen – bl.a. behovet for ForUM å bygge en profil som er fellesskapet, som får media til å gå til oss når de trenger et helhetsbilde eller fellesskapets synspunkter. Erfaringer fra denne reisen vil bli lagt til grunn for ForUMs informasjonsarbeid i forbindelse med internasjonale møter og prosesser i framtida.

1.6. Organisasjonen

Elin Enge fratrådte høsten 2011 stillingen som daglig leder, og gikk til nyopprettet rådgiverstilling for bistand- og utviklingspolitikk i ForUM. Styret ansatte Andrew Preston som ny daglig leder. Andrew kom fra stilling som daglig leder i Foreningen for internasjonale vannstudier (FIVAS), og tiltrådte 17. oktober.

2011 var første året med ny rammeavtale med Norad, både for den tematiske virksomheten og for informasjon. Den nye rammeavtalen baserer seg på ForUMs Strategi og flerårig rammeplan 2010-13. Implementeringen av denne startet i 2010 med uendrete bevilgninger fra foregående år. Fra 2011 økte bevilgningene fra Norad med 2,1 mill (herav 800.000,- til informasjonsarbeidet og 300.000 til arbeidet med Rio+20). Dermed kunne arbeidet med det nye temaet bistand- og utviklingspolitikk starte opp høsten 2011. Informasjonsarbeidet har også fått en oppsving i 2011.

ForUMs rådgivere har høy kompetanse innen til sammen åtte spesifikke tema innen bærekraftig utvikling. Som et ledd i flerårig strategi har ForUM i 2011 begynt å arbeide med hvordan man kan øke effekten av rådgivernes samlede kompetanse. Et internt seminar for ansatte med fokus på tverrfaglig samarbeid ble arrangert i november.

I 2011 startet ForUM, Rorg og Bistandstorget en prosess med sikte på samlokalisering, som et ledd i et tettere samarbeid. Resultatet ble at Bistandstorget har flyttet inn i ForUMs ombyggete lokaler i Storgata 11, hvor også Rorg har sine kontorer. Prosessen ble fullført mot slutten av 2011, og har allerede ført til felles seminar og bedret samarbeid.

1.7. Medlemsorganisasjoner pr 1.1.2012.

Medlemmer – 42:

Amnesty International Norge
ARC-Aid
Atlas-alliansen
ATTAC Norge
CARE Norge
CARITAS
Changemaker
Digni (tidl Norsk Misjons Bistandsnemd)
Fairtrade Norge
Fellesrådet for Afrika
FIAN- Norge
FIVAS
FN-Sambandet
FORUT
Framtiden i våre hender - FIVH
Holistisk Forbund
Idegruppen Nord / Sør
IKFF, Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet
Kirkens Nødhjelp
Kristne Arbeidere
Latin-Amerikagruppene i Norge, LAG
Mellomkirkelig Råd
Miljøagentene
Norges Fredslag
Norges Fredsråd
Norges Handikapforbund
Norges Naturvernforbund, NNV
Norsk Folkehjelp
Norsk nettverk for klima og helse *
Oikos – Økologisk Norge
Plan Norge
PRESS

Redd Barna
Regnskogsfondet
SABIMA
SAIH (Studentenes og Akademikerenes Internasjonale Hjelpeorganisasjon)
SOS-Barnebyer
Spire
Strømmestiftelsen
Støttekomiteen for Vest-Sahara *
Utviklingsfondet
WWF Norge

Støttemedlemmer - 10

AUF
Friluftsrådernes Landsforbund
Grønn Hverdag
Humanetisk Forbund
Norsk Bonde og Småbrukarlag
SLUG –Slett U-lands gjelda*
Sosialistisk Ungdom
Stiftelsen Korsvei
Stiftelsen Ung Agenda 21
Vennskap Nord/Sør

*Innmeldt i 2011:

Norsk nettverk for klima og helse og Støttekomiteen for Vest-Sahara må godkjennes av ForUMs årsmøte april 2012.

Utmeldt i 2011:

Cubaforeningen i Norge
Fadderbarnas framtid

2. STYRETS ARBEID I 2011

2.1. Styrets møter

Styret har i perioden hatt 7 møter, hvorav 5 ordinære. Det foreligger styreprotokoll over møtene som er tilgjengelig på ForUMs nettsider. Styret har behandlet 59 saker, hvorav 39 vedtakssaker, 13 orienteringssaker og 7 diskusjonssaker / eventuelt. Fordelt på område omhandlet 10 saker politikk, 34 organisasjonssaker, resterende 15 saker økonomi (3) og annet.

Av viktigste enkeltsak i 2011 var rekruttering av ny daglig leder for ForUM, etter at Elin Enge gikk over i stilling som rådgiver for bistand og utviklingspolitikk. Styret knyttet til seg ekstern kompetanse, og ansatte Andrew Preston som kom fra FIVAS hvor han var daglig leder.

Styret godkjente i 2011 politiske posisjoner på:

- Handel (til WTOs ministerkonferanse i desember)
- Klima (til klimaforhandlingene i Durban / COP17 i desember)
- Bistandseffektivitet (til Høynivåmøtet i Busan i november-desember)

Styret har også diskutert om ForUM skal støtte et opprop om klimalov, uten at det er gjort noe vedtak om dette. Posisjonene finnes på ForUMs nettsider.

Andrew Preston gikk ut av styret da han ble ansatt som daglig leder, og Anette Remme rykket fra møte 6-2011 (22.09.) opp fra 1. vara til fast møtende medlem. På fullmakt fra Årsmøtet 2010 supplerte styret inn Øystein Berg som vara fra Naturvernforbundet, også det fra møte 6-2011.

Styret holdes jevnlig oppdatert om arbeidet i sekretariatet, med fokus spesielt på det tematiske og politiske arbeidet samt økonomi. Møtene er gode og med beslutningsdyktig oppmøte.

2.2. Økonomi

Med ny rammeavtale for det tematiske arbeidet på plass økte den årlige støtten med 1 million. ForUM inngikk også rammeavtale med Norad på informasjon med kr 800.000,- i årlig i støtte. I 2011 ble det også gitt tilleggsstøtte til arbeidet med Rio+20 med kr 300.000,- (kr 400.000,- i 2012).

Med dette har ForUM en god og sikker økonomi. Dermed har arbeidet med bistand og utviklingspolitikk kommet i gang, og satsingen på informasjonsarbeidet har fått et viktig løft.

Regnskapet for 2011 viser et overskudd på kr 164.030,-, noe som gir en fri egenkapital ved utgangen av 2011 på kr 1.365.470,-. ForUMs største bidragsyter er Norad med til sammen kr 7,65 mi. Miljøverndepartementet bidro også i 2011 med en bevilgning på kr 450.000,-, i tillegg kommer noen mindre enkeltbevilgninger. Kontingentinntektene var i 2011 på kr 227.500,-.

Fra 2011 har regnskapsfører Tore Skarvang i Risør ført ForUMs regnskaper. Revisor er fortsatt Skagerak Revisjon ved statsautorisert revisor Einar Johansen.

ForUM har ingen vesentlige økonomiske forpliktelser utover det som framkommer i balansen. ForUM inngikk i 2011 ny leiekontrakt for 10 år for sine lokaler i Storgt 11. Utover leiekontrakten samt leasing av kopimaskin (utløper mars 2013), har ForUM ingen vesentlige avtalemessige forpliktelser.

Det vises forøvrig til revidert regnskap som ligger som vedlegg til årsmeldingen.

2.3. Sekretariatet

Sekretariatet har kontorer i Storgata 11, Oslo og besto i 2011 av:

- Elin Enge, daglig leder til 16. oktober
- Andrew Preston, daglig leder fra 17. oktober
- Rolf Wermundsen, kontorleder
- Ane Schjolden, rådgiver
- Gunhild Ørstavik, rådgiver (permisjon fra 14. februar ut året)
- Siri Luthen, rådgiver (vikar for Gunhild) fra 1. februar
- Arvid Solheim, rådgiver
- Per-Ivar Nikolaisen, informasjonsansvarlig til 31. mars)
- Mona Wærnes, informasjonsansvarlig fra 14. juni
- Borghild Tønnessen-Krokan, rådgiver
- Gunn Johnsen, resepsjonist (deles 50/50 med Fokus Kvinner)
- Christian Egge, rådgiver Rio+20 fra 1. juli.

Dette utgjorde i alt 8,6 årsverk for ForUM, fordelt på 10 stillinger.

I tillegg har ForUM vært arbeidsgiver ved begrensede engasjementer knyttet til rapport-skriving.

2.4. Tariffavtale

ForUM er medlem av Virke (tidligere Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon HSH), og bundet av tariffavtale gjennom "Lands-overenskomst for virksomheter". I 2009 ble det inngått avtale om avtalefestet pensjon AFP. Det etterstrebes lik rett og mulighet for den enkelte ansatte uavhengig av kjønn, både når det gjelder lønnsnivå og kompetanse-heving, permisjonsuttak, individuelt tilpasset arbeidstid og mulighet for hjemmekontor.

Utover bestemmelsene i tariffavtalen har ForUM en framforhandlet lønnspolitikk med

en egen lønnsstige med regulert opprykk. En egen personalhåndbok gir oversikt over betingelser og ytelser. I 2011 ble det gjennomført en revidering av lønnspolitikken som vedtas i 2012.

2.5. Helse, arbeidsmiljø, ytre miljø og sikkerhet

Arbeidsmiljøet i ForUM betraktes som godt. Daglig leder gjennomfører årlige medarbeidersamtaler.

Sykefraværet var i 2011 var 2,12%, det laveste i ForUM de siste 5 årene. Fraværet er dermed lavt, spesielt i lys av nesten 80% av fraværet gjelder ett fraværstilfelle.

ForUMs lokaler i Storgata 11 er en del av et kontorfellesskap med beslektete organisasjoner, noe som bidrar til et stimulerende arbeidsmiljø. I 2011 ble lokalene totalt oppusset. For å gi plass til flere ansatte (inkludert Bistandstorget som har flyttet inn i ForUMs lokaler med to ansatte), og samtidig styrke møteromskapasiteten, gikk man over fra enkeltkontorer til åpent landskap. Med god hjelp fra næringsmegler har resultatet blitt vellykket, og det er ingen tegn på at løsningen har påvirket det totale arbeidsmiljøet negativt.

Alle ansatte i ForUM har undertegnet etiske retningslinjer for ansatte og representanter for ForUM. Disse skal være en rettleder for etisk gode beslutninger og god og ansvarlig atferd i arbeid for ForUM.

ForUM dekker kostnader ved årlig helsesjekk for ansatte, og det gis tilskudd til kollektivtransport / trening. Ved reiser brukes kollektivtransport. Ved flyreiser kompenseres klimautslipp ved kjøp av klimakvoter gjennom FiVH på www.mittklima.no.

Kontoret kildesorterer papir, glass, metaller og elektrisk/ elektronisk avfall og plast. Kopier og utskrifter skrives ut på begge sider av arket, og det benyttes miljømerket papir.

Oslo, mars 2012

Styret i Forum for Utvikling og Miljø

Styrets sammensetning ved årets slutt 2011

	Navn	Organisasjon	Valgt til:
Styreleder	Andrew Kroglund	Utviklingsfondet	2013
Nestleder	Beate Thoresen	Norsk Folkehjelp	2012
Fast	Monica Sydgård	Redd Barna	2012
Fast	Maiken Pollestad Sele	Oikos	2012
Fast	Anette Remme	SAIH	2012
Fast	Magnus Flacké	Fellesrådet for Afrika	2013
Fast	Guro Almås	Mellomkirkelig Råd	2013
Fast	Vigleik Winje	Digni (tidl Bistandsnemda)	2013
Ansattrep.	Borghild Tønnessen-Krokan	Ansatt representant	
1. Vara	Karin Aanes	IKFF	2012
2. Vara	Øystein Berg	Naturvernforbundet	2012
3. Vara			

3. RESULTATER AV DET FAGPOLITISKE ARBEIDET

3.1. Klima og energi

Politiske mål i fokus i 2011

- Norge forplikter seg til å kutte egne utslipp med minst 40 % innen 2020 og minst 80 % innen 2050, og andre industrialiserte land forplikter seg til lignende utslippskutt.
- Det oppnås en avtale om substansielle overføringer av midler og teknologi fra industrilandene som sikrer at nødvendige tilpasningstiltak i landene i Sør kan komme på plass og implementering starter opp, slik at utviklingslandene kan bygge ut klimavennlige energiløsninger, og øke sin tilpasningsevne innen landbruk.
- Aktive og kompetente partnere i utvalgte land og regioner i Sør fremmer fattige og marginaliserte gruppers behov og standpunkter i nasjonale og internasjonale klimadebatter.
- Norske myndigheter sikrer at REDD som mekanisme for bevaring av skog styrkes og formaliseres, og internasjonale bidrag til finansieringsordningen blir ikke regnet som kjøp av utslippskvoter.

Politiske hovedutfordringer i 2011

I 2011 har hovedfokus vært på å påvirke norske myndigheter og delegasjonen til de internasjonale klimaforhandlingene, for at Norge kan spille en mest mulig progressiv rolle i forhandlingene. Målet om å påvirke norske myndigheter i forhold til norske tiltak for å kutte utslipp hjemme har måttet vente på ferdigstillelsen av Klimameldingen, noe som har blitt utsatt gjentatte ganger fra myndighetenes side .

COP17 (17th Conference of the Parties) i Durban i desember fikk klimaforhandlingene

under FNs rammekonvensjon om klimaendring (UNFCCC) til å komme flere skritt videre. Ikke minst beslutningen om at det skal lages en ny klimaavtale hvor alle store utslippsland skal være med er viktig. Det gjenstår riktignok fire år med forhandlinger før den skal være klar, og enda lengre til den vil kunne tre i kraft. Vi vet ikke hva som vil stå i den, men en avtale som også legger forpliktelser på de store utslippslandene i Sør har man ikke hatt før.

Ledet av EU gikk en del industriland inn for at de vil gå inn i en 2. forpliktelsesperiode for **Kyotoprotokollen**, og med det ble et av G77's viktigste krav oppfylt. Norge var i Durban en viktig pådriver sammen med EU for et slikt vedtak. Det har vært tydelig at det kraftige presset fra ForUM-fellesskapet gjennom hele året, og ikke minst i de siste månedene før COP17, var utslagsgivende for et slikt klart standpunkt fra norske politikere.

Det har vært gjort en betydelig innsats for å få styrket det norske bidraget for å finansiere **klimatiltak** i utviklingsland. På statsbudsjettet for neste år ser man da også en kraftig økning av bevilgningene til energiformål gjennom Regjeringens energi- og klimainitiativ (Energi+). Det har vært gjennomført en rekke møter og konsultasjoner med politikere og ledende byråkrater for å påvirke innholdet i Energi+ i retning av større vekt på rettferdig distribusjon av energi til fattige og marginaliserte, og at det skal kun finansieres fornybare energiløsninger. Ikke minst var et møte med fem representanter fra Energi- og miljøkomiteen og ForUM-organisasjonenes representanter i Durban svært nyttig.

ForUM har gjennom året hatt en spesiell oppmerksomhet på **Det grønne klimafondet** (GCF), som ble besluttet opprettet i Cancun. Den norske statssekretæren Kjetil Lund satt i komiteén som laget det grunnleggende regelverket for GCF. Forhandlingene i komiteén var svært delikate, men Lund var

svært åpen i forhold til norske sivilsamfunnsorganisasjoner, og ForUM kom med flere innspill i dialogen gjennom året. ForUM forsøkte i Durban å få Norge til å love bevilgninger til GCF så snart det er operativt i 2012, men dette lykkes vi ikke med. Presset vil imidlertid bli fortsatt i 2012.

Når det gjelder **tilpasning** har arbeidet vært tyngre. Det hevdes fra myndighetenes side at den tradisjonelle bistanden er å betrakte som støtte til tilpasning og katastroforebygging, dersom den er «klimavasket». ForUM er ikke enig i denne påstanden. Et viktig argument i vårt arbeid har vært studien av Norges landbruksbistand som ble lagt fram i november som viser at det har vært ingen økning av bistanden til landbruksformål, som er den mest effektive måten å bidra til klimatilpasning i fattige land. Vi merker likevel tegn på bedring i prioriteringen av bistandsmidler, blandt annet ved at 156 millioner kr ble øremerket for tilpasningsformål på årets statsbudsjett. Dette skjedde ikke minst som en følge av målrettet påvirkningsarbeid rettet mot utenrikskomiteens medlemmer, og sentrale medlemmer av UD's politiske ledelse.

Durban ga ingen betydelig seier i arbeidet for solide REDD-avtaler. Frykten er stadig til stede for at **regnskogsvern** skal brukes av industrilandene som en måte å kjøpe seg rettigheter til å fortsette utslippene på hjemmebane. Norges pådriverrolle i REDD+ forhandlingene blir av noen tolket som et tegn på en skjult agenda som åpner for «offsets» på lengre sikt. ForUM tror ikke at en slik plan finnes, men passer alltid på ved passende anledninger å minne norske politikere om tidligere uttalelser som tar avstand fra en slik bruk av regnskogsmiljonene.

I de internasjonale forhandlingene kan 2012 bli et viktig år, i og med at premissene skal legges for forhandlingene om den nye klimaavtalen som vil starte i 2013. Det vil gi anledning til i 2012 å mobilisere sterkere for nasjonale tiltak i tråd med ForUMs mål om 40% reduksjon av utslipp på hjemmebane i 2020.

Det er et sterkt og godt samarbeid i ForUMs klimagruppe, og medlemmene uttrykker at de har godt utbytte av å være med i gruppa.

Norge har i 2011 løftet fram «**International Energy and Climate Initiative**» (Energy+). Initiativet skal bidra til å gi ren energitilgang for alle og minske klimagassutslipp. Energy+ skal bidra til å oppfylle FN's generalsekretærs «sustainable energy for all» satsing som sikrer mot en dobling både av energitilgang og fornybarandel av energimiksen innen 2030.

ForUM ser at dialogprosjektet "**Bærekraftige energiinvesteringer i Sør**", som ForUM har vært sentral i siden 2009, bidrar til å skape debatt og ny kunnskap om standarder som anvendes ved stor vannkraftutbygging. Ved oppsummeringen av den første fasen av dette prosjektet framkom det at deltagerne har fått økt forståelse for hva som er beste praksis for vannkraftutbygginger, samt at aktørene må forholde seg til og vurdere flere ulike standarder i dette arbeidet. Kompetansen på internasjonale standarder har økt betydelig. Deltagerne har utviklet forståelse for at det er svært viktig å ha fokus på hvordan standardene gjennomføres i praksis.

Resultater

- Sekretariatet i ForUM koordinerte organisasjonenes innsats under forhandlingsmøtene gjennom året, ikke minst i COP17 i Durban. Et godt samarbeid med delegasjonen sikret en god og direkte dialog med forhandlerne og politisk ledelse. ForUM-felleskapet har en permanent deltaker i delegasjonen, som nyter stor respekt for sin kunnskap. Dette styrker gjennomslagskraften for våre standpunkter, og sikrer en god informasjonsflyt. I Durban deltok ForUMs nye informasjonsansvarlige ved siden av klimarådgiveren, noe som sikret en bra dekning av begivenhetene, både i pressen, på våre nettsider, og i sosiale medier.

- I løpet av høsten ble ForUMs klimaposisjonsdokument oppdatert og revidert, og presentert for norske politikere og forhandlingsdelegasjonen.
- ForUM utarbeidet et innspill til komitéen som laget retningslinjene for Det grønne klimafondet, og hadde en god dialog med statssekretær Kjetil Lund. Resultatet av komitéens arbeid, som med nød og neppe ble vedtatt i Durban, var et brukbart sett med regler, hvor ForUM sammen med mange andre sivilsamfunnsgrupper i verden trolig har hatt en ikke utbetydelig innflytelse.
- Rett før og under Durban-møtet gjennomførte ForUM, sammen med koalisjonen for Robin Hood-skatt, flere aktiviteter for å fremme forslaget om en skatt på finanstransaksjoner (financial transaction tax - FTT) som en kilde til finansiering av klimatiltak. Blant annet fikk vi i Durban de fleste av de norske organisasjonene til stede, inkludert LO og Fagforbundet, med på et opprop til norske myndigheter om å gå klart ut med støtte til FTT. Selv om Arbeiderpartiet ikke er spesielt positive til forslaget, opplevde vi at det ble nevnt av norske politikere og forhandlere ved flere anledninger.
- Gjennom året har ForUM støttet CAN-International's Southern Capacity Building Program, og ved flere anledninger under forhandlingsmøter muliggjort at norske forhandlere har fått anledning til å diskutere med og lære av sivilsamfunnsrepresentater fra Sør.
- ForUM har finansiert en studie av "Effects and perceived impacts of climate change in lowland Nepal". Studien ble ferdig ved årsskiftet, og vil bli svært nyttig for organisasjoner i Nepal i sitt arbeid overfor egne myndigheter, og for å forstå hvordan klimaendringene oppfattes av landsbygdbefolkningen.
- ForUMs arbeid, hovedsakelig gjennom klimagrappa, for å få på plass en bedre klimaavtale har gjort at Norge har spilt en mer aktiv rolle enn det de trolig ellers ville ha gjort. I arbeidet for et grønt klimafond har Norge spilt en viktig rolle, og ForUMs innspill har vært viktige for norske forhandlere og politikere. Vår støtte til CAN-International har bidratt til at de har trent et stort antall sivilsamfunnsrepresentanter i Sør, som vil ha en viktig innflytelse på sine egne myndigheter.
- ForUM har medvirket til en videreføring av dialogprosjektet "Bærekraftige energiinvesteringer i Sør" i 2011. Prosjektet gjennomførte en studiereise til Statkrafts vannkraftutbygging i Laos, Theun-Hinboun Hydropower Project i Laos, og utvidelsesprosjektet Theun-Hinboun Expansion Project (THXP). Gruppen studerte den krevende prosessen knyttet til flytting av 4000 mennesker fra 14 landsbyer, samt kompensering av belastningen anlegget medfører i nedstrømsområder. Prosjektet har ellers utarbeidet et omfattende kompendium over internasjonale standarder som er relevante for utbygging av vannkraftprosjekter. Det har også blitt gjennomført et Amazonasseminar som la vekt på bærekraftige energiinvesteringer, og hensynet til miljø og sosiale forhold.
- Den første fasen av dialogprosjektet ble oppsummert i juni 2011. Oppsummeringsdokumentet for dialogprosjektet er tilgjengelig hos ForUM. Nyten av dialogen har vært så stor at deltagerne besluttet å videreføre dialogen høsten 2011. I november ble det avholdt et nytt rundebord, denne gang om menneskerettigheter og næringslivet, med utgangspunkt i Guiding Principles on Business and Human Rights (Ruggies rapport). Her ble også Energi+ prosjektet presentert og drøftet. Det er bestemt at dialogprosjektet videreføres i 2012. Ny daglig leder går inn i styringsgruppen.

Temagruppemedlemmer:

Norges Naturvernforbund (NNV), Framtiden i våre hender (FIVH), Spire, Utviklingsfondet, WWF-Norge, Regnskogsfondet, Changemaker, Redd Barna, Kirkens Nødhjelp, CARE, Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF), Foreningen for internasjonale vannstudier (FIVAS), Mellomkirkelig Råd, Latin-Amerikagruppene i Norge (LAG), og et antall uavhengige observatører.

Koordinator/rådgiver og gruppeleder:

Arvid Solheim

3.2. WTO og handel

Politiske mål i fokus i 2011

- Norske myndigheter har ikke inngått handels- og investeringsavtaler som begrenser utviklingslands politiske handlingsrom.
- Norske myndigheter har blitt mer åpne om forhandlingsprosesser og posisjoner for nye handelsavtaler, både bi- og multilaterale.

Politiske hovedutfordringer i 2011

Handelspolitikken var i 2011 preget av miljø- og bærekraftig utviklingsaspektet i de bilaterale handelsavtalene, samt et ministermøte i **Verdens Handelsorganisasjon (WTO)** ved årets slutt. Den tidligere sterkt uttalte politiske ambisjonen om å fullføre WTO-forhandlingene som ble startet i 2001 (Doha development round), ble stadig svakere og selv forsøket på å få til en begrenset avtale med bare noen elementer havarte i juni. Innen ministermøtet erklærte de fleste at forhandlingene var i en blindgate og ministermøtet skulle derfor primært diskutere mindre formalia, samt veien videre for WTO.

I Norges arbeid med de **bilaterale handelsavtalene** har hovedutfordringene fremdeles vært uenighet om handelsavtalen med Colombia, samt diskusjoner om både miljø- og

utviklingskonsekvenser av disse avtalene generelt. Det er også observert et økende press på Næringsministeren fra næringslivet (NHO) om behov for investeringsbeskyttelsesavtaler, noe som Norge hittil har politisk besluttet å avstå fra å inngå.

Resultater

- Når det gjelder de bilaterale handelsavtalene, deltok ForUM på høring om miljøkonsekvensanalyser i en eventuell frihandelsavtale med Kina. Dette var et viktig initiativ fra miljøverndepartementets side, og noe vi har etterlyst i forbindelse med alle forhandlinger om frihandelsavtaler. Det er foreløpig uvisst hvordan Miljøverndepartementets arbeid og utkommet av høringen vil påvirke Norges posisjoner overfor Kina.
- Den bilaterale handelsavtalen med Colombia har, takket være fortsatt felles innsats fra ForUMs medlemmer og Nettverket mot frihandelsavtalen med Colombia (koordinert av Latin-Amerikagruppene i Norge) heller ikke i 2011 blitt lagt fram for Stortinget. I dette arbeidet har vi vektlagt hvor dårlig situasjonen er for menneskerettighetene under dagens colombianske regime, og at en eventuell avtale mellom Norge og Colombia vil forverre forholdene for de fattigste og landløse/internt fordrevne i Colombia. Regjeringen har siden 2010 hatt en ambisjon om å få til en «sideavtale» om menneske-rettigheter med Colombia, for å kunne ratifisere selve handelsavtalen. En slik sideavtale har foreløpig ikke kommet på plass, og ForUM og andre organisasjoner har argumentert overfor næringsministeren at en eventuell slik avtale ikke vil redusere de negative konsekvensene selve handelsavtalen kan føre til, dersom den blir ratifisert.
- ForUM har også deltatt på flere møter med politisk ledelse i Nærings- og

handelsdepartementet og diskutert de bilaterale handelsavtalene. Det som er nytt er at de bilaterale forhandlingene nå skal diskutere problemstillinger knyttet til bærekraftig utvikling og arbeidstager-standarder, og et eget kapittel i de nye avtalene skal omhandle dette. Det gjenstår å se hvordan dette konkret vil kunne påvirke innholdet i de andre kapitlene som omtaler liberalisering og markedsadgang.

- Når det gjelder WTO, dreide ForUMs innsats i 2011 seg om ministermøtet i slutten av desember.
- Vi hadde i forkant av ministerkonferansen flere møter med politisk ledelse i Utenriksdepartementet for å bidra til økt forståelse hos både dem og embetsverket for hvordan vi ser at handelsregler får konsekvenser for utvikling og miljø.
- ForUMs medlemsorganisasjoner ble også invitert til utvikle politisk posisjonsdokument til ministermøtet, som dannet grunnlag for påvirkningsarbeidet både i forkant og under selve ministermøtet.
- ForUM ba om plass og fikk delta (ved Heidi Lundeberg fra Latin-amerikagruppene i Norge - LAG) i den norske offisielle delegasjonen til ministermøtet, uten at dette i seg selv ga særlig anledning til å påvirke norske posisjoner.
- Ministermøtet behandlet kun noen pro forma saker og skulle diskutere «veien videre» for WTO. Landenes innlegg viste at det fortsatt er uenighet og sprikende interesser. Norge markerte seg primært som pådriver for fortsatt liberalisering og ForUM genererte debatt ved å etterlyse en mer nyansert tilnærming fra Utenriksministeren, både i sosiale (twitter) og trykte medier (Klassekampen).

Temagruppermedlemmer:

Attac, Changemaker Fellesrådet for Afrika, Kirkens Nødhjelp, LAG, Utviklingsfondet.

Koordinator/rådgiver: Ane Schjolden

3.3. Bedrifiers samfunnsansvar

Politiske mål i fokus i 2011

På internasjonalt nivå:

1. Styringshullene fylles med et effektivt, globalt regelverk som er underlagt demokratisk kontroll på nasjonalt nivå og implementert i et handlekraftig overnasjonalt organ.

På nasjonalt nivå:

2. Norge har etablert et offentlig tilsynsorgan for norsk næringslivs samfunnsansvar utenlands, et ombud.

3. Det nasjonale kontaktpunktet for OECDs retningslinjer for flernasjonale selskap omorganiseres, tas vekk fra avdeling for å næringsfremme i UD og tilføres økonomiske og menneskelige ressurser slik at det blir mer uavhengig av næringsinteresser og kompetent til å behandle klagesaker.

4. Statens Pensjonsfond - Utland innfører positiv filtrering basert på en tredelt bunnlinje, hvor også sosiale og miljømessige indikatorer legges til grunn for utvelgelsen.

5. "Olje for utvikling"-programmet har et bredere utviklingsperspektiv enn i dag og bidrar til bedre økonomisk fordeling, menneskerettigheter og demokrati i de samfunnene det anvendes.

Politiske hovedutfordringer i 2011

Internasjonalt har feltet næringslivets samfunnsansvar vært preget av både at OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper ble revidert i mai og FNs

menneskerettighetsråd vedtok de nye **retningslinjer utviklet av FNs spesialrepresentant John Ruggie** i juni. Rammeverket "protect, respect and remedy" slår fast at myndigheter har en plikt til å beskytte menneskerettighetene, mens næringslivet har et ansvar for at ingen får disse rettighetene krenket som følge av næringslivets aktiviteter. Det er positivt at John Ruggie har jobbet for å inkludere et mangfold av aktører og på denne måten fått bred støtte, men ForUM mener at Ruggie legger for lite vekt på hjemlandets ansvar for å sikre at selskapene opptrer samfunnsansvarlig.

Ved **revidering av OECDs retningslinjer** kom det på plass en rekke klare forbedringer, blant annet et nytt kapittel om menneskerettigheter, som er basert på John Ruggies rammeverk. Retningslinjene er imidlertid fortsatt preget av å være lite forpliktende og det ikke finnes minimumsstandarder for å sikre at OECDs retningslinjene er anvendt konsekvent. Det er de nasjonale kontaktpunktene som er de avgjørende instrumentene for etterlevelse av OECDs retningslinjer men det er store forskjeller hvorvidt kontaktpunktene faktisk fungerer og bidrar til etterlevelse. En viktig utfordring er derfor å styrke de nasjonale kontaktpunktene for å håndtere de viktige utfordringene som ligger i deres mandat.

Det nye **norske kontaktpunktet** (klageinstansen for norske bedrifters etterlevelse av OECDs retningslinjer) kom på plass 1. mars og skiller seg ut internasjonalt. Det var en viktig seier for ForUM at det norske kontaktpunktet ble omorganisert og at det har blitt et uavhengig ekspertpanel av fire medlemmer, ledet av professor dr. juris og dekan Hans Petter Graver, som ForUM ønsket. Kontaktpunktet er samlokalisert med Etikkrådet, og har blitt betraktelig styrket med eget sekretariat med to fulltidsansatte og disponerer et eget budsjett.

ForUM er positiv til at framdriften og åpenheten i klagesakene nå synes å bli langt bedre. Kontaktpunktet tok raskt tak i

klagesaken mellom ForUM, Naturvernforbundet og Cermaq fra 2009, og den førte til en felleserklæring mellom partene. Saken mellom Framtiden i våre hender og Intex Resources ASA ble også avsluttet i 2011 med en sterk slutterklæring.

ForUM mener at regjeringen skal være en samfunnsansvarlig eier og regjeringen må tydeliggjøre statens mål for sine selskap innen etikk og miljø. **Eierskapsmeldingen "Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi"** som ble lansert i april sto derfor høyt på agendaen i 2011. ForUM har jobbet for at eierskapsmeldingen må uttrykke vilje til å benytte seg av handlingsrommet staten har som eier, og i ryddige former gjennom eiermøter og generalforsamling fremme sitt syn i viktige saker. ForUM mener at miljø og bærekraftig utvikling må prioriteres foran kortsiktig profitt og dette bør løftes opp som et overordnet, prioritert styringsmål i statens eierskapspolitikk.

Resultater

- Den nye eierskapsmeldingen går lengre enn forrige og vektlegger samfunnsansvar i større grad. Meldingen uttrykker også forventninger om at statlig eide selskaper skal rapportere om deres arbeid på samfunnsansvarfeltet, og at dette skal være forankret i styret. Dette er imidlertid formulert relativt svakt, og kun som forventinger. Det er skuffende at regjeringen ikke viser vilje til å benytte seg av det handlingsrommet som eksisterer for staten som eier, dette kom til uttrykk i forbindelse med lanseringen av Eierskapsmeldingen da Trond Giske uttalte han ikke vil trekke Statoil ut av det omstridte tjæresandprosjektet i Canada. Han begrunner det med at beslutningen ikke ligger til eier, men er en vurdering som ligger i selskapet.
- I forbindelse med ny eierskapsmelding koordinerte ForUM et felles høringsinnspill, og lanserte et policynotat om

statlig eierskap og menneskerettigheter med forslag på hvordan staten som eier kan ta et langt større ansvar for å hindre menneskerettighetsbrudd i statlige eide selskaper. I forbindelse med høringen i Stortingets næringskomité arrangerte ForUM i samarbeid med Kirkens Nødhjelp og KrF et tverrpolitisk stortingsseminar om hvordan etablere et mer ansvarlig statlig eierskap. Dette resulterte i at KrF fremmet et representantforslag om retningslinjer for aktivt statlig eierskap i forbindelse med høringen, og dette dekket en rekke punkter som ForUM og medlemsorganisasjonene har spilt inn i forkant og etterkant av eierskapsmeldingen.

- ForUM hadde et møte på Stortinget med Alf Egil Holmelid (SV) som sitter i Næringskomiteen for å følge opp eierskapsmeldingen. Som et resultat av dette sendte ForUM brev til eierskapsavdeling i NHD og etterspurte oppfølging av eierskapsmeldingen. Vi har mottatt svar og NHD har invitert til et møte med sivilt samfunn hvor dette skal diskuteres.
- ForUM arrangerte et møte mellom det nye norske OECD-kontaktpunktet og organisasjonene som tidligere har hatt klagesaker i det gamle kontaktpunktet for å skape god dialog mellom nytt kontaktpunkt og sivilt samfunn og for å utveksle erfaringer. ForUM var medarrangør med NHO, LO og kontaktpunktet om et arrangement i juni for å synliggjøre kontaktpunktet og nye retningslinjer for OECD.
- Da det nye kontaktpunktet var på plass tok det raskt tak i saken fra 2009, og meklingen mellom Naturvernforbundet, ForUM og Cermaq førte frem til en felleserklæring mellom partene i slutten av juni. Cermaqs innrømmelser og forpliktelser i felleserklæringen viser at det å klage inn et selskap til kontaktpunktet kan få resultater og illustrerte at kontaktpunktet kan ha en viktig rolle for

å ansvarliggjøre selskaper som ikke etterlever OECDs retningslinjer.

- Det var en viktig seier at Cermaq erkjenner i felleserklæringen at de ikke tok tilstrekkelig hensyn til føre-var-prinsippet og at oppdrettsnæringen i Chile ikke var bærekraftig i perioden fram til fiskehelsekrisen som rammet Chile i 2007. Cermaq forplikter seg også i erklæringen til å ta fullt hensyn til urfolksrettigheter, respekt for menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, respekt for føre-var-prinsippet og at de skal fortsette å jobbe med bærekraftsrapportering. Dagens Næringsliv dekket saken, og ForUM og Naturvernforbundet skrev en kronikk om saken som ble publisert i Dagsavisen. ForUM og Cermaq har også hatt et møte etter at saken ble avsluttet for å utveksle forventinger og synspunkter om saken.
- CSR-gruppen har utarbeidet et felles høringsinnspill til den årlige stortingsmeldingen om Statens Pensjonsfond Utland basert på tidligere innspill om utvidet positiv filtrering, økt åpenhet og samstemthet i norsk politikk. I tråd med ForUMs høringsinnspill fremmet KrF, Venstre og Fremskrittspartiet forslag om å opprette et investeringsfond med formål å investere i bedrifter og prosjekter innenfor energi- og miljøsektoren. De fremmet også et forslag om å investere i bærekraftig bedrifter og prosjekter i fattige land og fremvoksende markeder, på minimum 10 mrd kroner. KrF har også fremmet forslag om økte midler til etikkarbeidet i Statens Pensjonsfond Utland. Regjeringsflertallet stemte dessverre ned alle disse forslagene.
- ForUM har deltatt på NGO-møte med Norges Bank hvor vi etterlyste forventningsdokumentet om selskapers åpenhet og rapportering om betalingsstrømmer, og at NGO-miljøet blir involvert i dette arbeidet.

- ForUM og flere andre representanter fra ForUMs medlemsorganisasjoner har deltatt i arbeidsgruppen som har hatt oppdrag å revidere mandatet til KOMpakt (regjeringens konsultasjonsorgan for næringslivets samfunnsansvar). Statssekretær Lahnstein har stilt seg bak konklusjonene som trekkes i rapporten med noen mindre justeringer, og det nye KOMpakt har hatt sitt første møte.
- ForUM har bidratt til debatt og økt bevisstgjøring om nye trender innenfor samarbeid mellom sivilsamfunnsorganisasjoner og privat sektor ved å arrangere et seminar om temaet sammen med Bistandstorget. Målet var å belyse erfaringer med konkrete samarbeid mellom privat sektor og sivilsamfunnsorganisasjoner, gjennom casestudier og diskusjon av dilemmaer, utfordringer og muligheter. Det var stort oppmøte på seminaret og god debatt.

Temagruppermedlemmer:

Kirkens Nødhjelp, Amnesty, Fremtiden i våre hender, WWF, Regnskogsfondet, Burma komiteen, Changemaker, Naturvernforbundet, Norsk Folkehjelp, FIAN, Plan Norge, FIVAS.

Koordinator/rådgiver:

Siri Luthen

3.4. Finans og reform

Politiske mål i fokus i 2011

- At norske myndigheter tar en internasjonal lederrolle for å få på plass en ny global finansiell arkitektur som reduserer risikoen for nye finanskriser, inkluderer globale skatter/ omfordeling og gjør ressurser tilgjengelig for utviklings- og miljøformål under FNs oppsyn.
- At norske myndigheter påvirker de internasjonale finansinstitusjonene til å

fremme en bærekraftig utvikling, gi utviklingsland rom til å selv bestemme økonomisk politikk, velge ledere åpent og demokratisk, og gi økt makt til utviklingsland.

Politiske hovedutfordringer i 2011

Temaet finans og reform var i 2011 dominert av politikktutforming på temaer som finansregulering, privat sektors rolle i utvikling, IMF ledervalg og politikk, samt overvåking av Verdensbankens rolle i klima og energi, og signaler om endring i kondisjonalitetspolitikk.

Å få større politisk aksept for å innføre **skatt på finanstransaksjoner**, og la en del av inntektene gå til utviklings- og klimafinansiering, har stått sentralt i 2011, både i direkte påvirkningsarbeid i Norge, og også internasjonalt, særlig opp mot G20 mens dette hadde fransk lederskap.

En økende trend i 2011 var fokuset på **privat sektor** som en viktig utviklingsaktør, mye som et resultat av observerte økonomiske begrensninger i offentlige bistandsbudsjetter etter finanskrisen. I de internasjonale finansinstitusjonene er det særlig Verdensbankens låneordning for privat sektor, International Finance Corporation (IFC), som har opplevd betydelig vekst i sin virksomhet. Det var derfor viktig å komme med innspill da IFCs retningslinjer for sosial og miljømessig bærekraft skulle revideres i 2011.

Når det gjelder **IMF** bragte avgangen til Dominique Strauss-Kahn som leder en mulighet til å påvirke prosessen for det kommende ledervalget, i retning av å bli mer åpen og demokratisk. Utover dette har IMF kondisjonalitet vært et stadig tilbakevendende tema gjennom året.

Verdensbankens arbeid med å revidere sine strategier for energi og miljø, som ble påbegynt i 2010, har blitt forsinket og utsatt flere ganger og er nå skjøvet til 2012. Dette er på grunn av stor politisk uenighet om i hvor

stor grad banken fortsatt skal kunne finansiere utnyttning av fossile energiresurser. Det har også blitt tydelig gjennom året at banken ønsker å stille mindre krav om miljø- og sosiale standarder («safeguards»), for å bli en «mer fleksibel» långiver.

Resultater

- Økt oppmerksomhet om og diskusjon av Robin Hood-skatt (skatt på finanstransaksjoner, FTT). Kronikk i Dagens Næringsliv i forbindelse med Finanskriseutvalgets presentasjon av sin NOU i januar. Ingrid Fiskaa, statssekretær i Utenriks-departementet nevnte (bl.a. etter innspill fra ForUM) FTT som finansieringskilde på MUL-konferansen i mai. Oppnådd positive uttalelser fra politikere, også fra Arbeiderpartiet, om EUs forslag til skatt på finanstransaksjoner. Kommentar i Klassekampen i september.
- Finansiert sammen med Eurodad (European Network on Debt and Development) en studie av økende rollen til privat sektor i bistanden. Denne skal øke kunnskapen i organisasjonene og legge grunnlag for å formulere politiske innspill til privat sektors økende rolle i så vel multilateral som bilateral bistand. Studien blir utgitt i 2012.
- Oppnådd noe forbedring på IFCs standarder i forhold til urfolks rettigheter, bedre konsultasjon og åpenhetspraksis. ForUM utviklet innspill til hvordan IFCs retningslinjer ('performance standards') for bærekraftig utvikling skulle revideres og spilte disse inn direkte til IFC i konsultasjoner, samt via norske myndigheter. Myndighetene ga for så vidt støtte til flere av våre synspunkter, men i svært mildt ordlag, og hevet ikke røsten i særlig grad i IFC.
- Deltok i internasjonalt koordinert påvirkningsarbeid for at IMFs ledervalg i mai-juni skulle være åpent og mer

demokratisk. Dette genererte mye oppmerksomhet bl.a. i internasjonale media, men vi ble i liten grad hørt av beslutningstagerne, inkludert norske myndigheter som var fornøyd med prosessen slik den ble.

- Arbeidet med de regionale utviklingsbankene har i 2011 prioritert Afrika-banken. Vi har hatt løpende og god dialog med norske myndigheter og levert politikkinspill på tema som informasjonsdeling/åpenhet og energi. ForUM deltok på Afrikabankens årsmøte, spilte inn saker til norske myndigheter i den forbindelse og bidro med «Sør-midler» til afrikanske sivilsamfunns deltagelse og koordinering i denne forbindelse. ForUM har også finansiert en studie av African Forum and Network on Debt and Development (AFRODAD) om Afrikabankens finansiering av vannprosjekter. Studien vil bli utgitt i 2012.
- Bruk av skatteparadis: ForUM har ved flere aktuelle anledninger gjennom året gjentatt kravet om at Norfund ikke bør investere i eller via skatteparadis. Dette er et kontinuerlig arbeid som heller ikke i 2011 kom i fullt fokus fordi det ikke var noen fremdrift på en tidligere (2009) foreslått stortingsmelding om kapital og kapitalflukt.
- Vi har videre støttet opp om kunnskapsoppbygging og krav om at Norge, for å forhindre kapitalflukt bør støtte prinsippet om og lage system for land-for-land rapportering.

Temagruppemedlemmer:

Attac, Kirkens Nødhjelp, SLUG, Changemaker, Redd Barna, Norsk Folkehjelp

Koordinator/rådgiver: Ane Schjolden

3.5. Fred og menneskelig sikkerhet

Politiske mål i fokus i 2011:

- Norske myndigheter tar en ledende rolle i prosessene fram mot en sterk Arms Trade Treaty.
- Mer ansvarlig norsk våpeneksport gjennom krav om sluttbrukererklæring ved salg av våpen også til NATO-allierte, bedre merking samt utøve aktivt eierskap.

Politiske hovedutfordringer i 2011

Væpnet vold tar livet av 2000 mennesker hver dag, ødelegger samfunn og skaper frykt og lidelser. Uansvarlig våpenhandel truer utvikling og bidrar til korrupsjon, terror og menneskerettighetsbrudd. I 2011 forhandlet FN om en **Arms Trade Treaty (ATT)** som skal være på plass i 2012 for bedre å regulere handelen med konvensjonelle våpen. Dette kom etter mange års påtrykk fra den verdensomspennende Control Arms-koalisjonen.

Som styremedlem i Control Arms-koalisjonen arbeidet ForUM i 2011 for en sterk og omfattende internasjonal våpenhandelsavtale som tetter igjen smutthull. For å få til dette og å stå imot presset fra land som ønsker en utvannet avtale kreves koordinert innsats fra sivilsamfunn og nøkkelland. Dette var hovedprioritet i 2011.

Våpen produseres primært i det rike nord og rammer de fattigste hardest. Som milliardeksportør av våpen uten tilstrekkelig kontroll er Norge en del av dette bildet. ForUM mener Norge må feie for egen dør og implementere Soria Moria II gjennom å skjerpe kontrollen i dag gjennom å innføre **sluttbrukererklæring** også fra NATO samt bedre merking og sporing. Norge må ikke vente på felles internasjonale standarder i NATO og FN slik regjeringen nå sier den vil.

Dersom man ønsker å bekjempe undertrykkelse mener ForUM at man som minimum bør unnlate å utruste undertrykkere

militært. Dessverre eksporterte regjeringen våpenutstyr til Libya og Saudi-Arabia i 2010, og selv etter den arabiske våren har ikke regjeringen tatt klar selvkritikk for dette.

For mange europeiske land ble våpeneksporten til arabiske diktaturer en vekker. Under den arabiske våren har også sikkerhets- og politistyr blitt brukt til undertrykkelse, men slikt utstyr er imidlertid foreløpig ikke inkludert i grunnlagsdokumentet til ATT-forhandlingene. Det søker vi å endre.

Resultater

Arms Trade Treaty (ATT):

- I paperet til ATT-forhandlingenes formann – som utgjør grunnlaget for forhandlingene - var mange av ForUM/Control Arms-koalisjonens innspill med, blant annet gjennom inkludering av håndvåpen og ammunisjon samt at sterke kriterier på internasjonal rett og utvikling skal ligge til grunn.
- Norge spilte en progressiv rolle, delte hovedlinjene i ForUM/Control Arms koalisjonens ATT-politikk, og tok bl.a. i et plenumsinnlegg til orde for sterkere menneskerettighetspråk i ATT-formannens paper, etter forslag fra ForUM. ForUM hadde dialog med den norske delegasjonen (som ForUM satt i) og politisk ledelse i løpet av året og koordinerte skriftlige NGO-fellesinnspill.
- Sterke eksportørland som USA og Kina var imot å inkludere ammunisjon i avtalen. For å vise hvordan og hvorfor ammunisjon bør inkluderes tok ForUM initiativ til – og finansierte – en PRIO-rapport om dette som ble presentert i FN. I tillegg bidro ForUM til oppmerksomhet omkring spørsmålet gjennom nettsaker og en blogg som alle lands delegasjoner fikk da de entret plenumsalen i FN. Norge

holdt også en arbeidslunsj for venneland der ForUM bidro.

- For å styrke det globale informasjons- og kampanjearbeidet som er nødvendig for å få gjennomslag initierte og finansierte ForUM nye felles nettsider på www.controlarms.org på engelsk, fransk og spansk (og arabisk fra primo 2012) samt delfinansierte en egen kampanjekonferanse for over 60 deltakere fra 36 land som resulterte i kampanjen "Speak out!" i desember som nærmere 1000 mennesker hittil har sluttet seg til.
- ForUM tilrettela for at rammede og deltakere fra Sør kunne høres i forhandlingene gjennom reisestøtte til 17 sentrale ATT-aktivister fra Afrika, Latin-Amerika og Asia til forhandlingsmøtene (flere av dem var funksjonshemmede voldsofre som talte i FN), lobbysamarbeid og side-events i FN, og tilrettela også for møte på Stortinget med en brasiliansk partnerorganisasjon.
- ForUM bidro til dokumentasjon og bevisstgjøring omkring sammenhengen mellom væpnet vold, uansvarlig våpenhandel og utvikling gjennom å finansiere en rapport utarbeidet av Amnesty International og IANSA. I tillegg løftet ForUM fram ATT under tilsynskonferansen til Geneve-erklæringen om væpnet vold og utvikling der ForUM deltok, blant annet i tekstforslag til konferansens NGO-presentasjon og sluttokument.
- For å bidra til en sterkere nordisk ATT-posisjon holdt ForUM ATT-presentasjon på et nordisk møte i Sveriges Riksdag i april, og bidro også til et uformelt nordisk ATT-møte i New York.
- ForUM styrket dialogen med relevante parter inkludert sivilsamfunn, forskere, sentrale FN-folk og norske myndigheter, arrangerte ATT-møter i Norge både med

sivilsamfunn, myndigheter og parlamentarikere, og fremmet før nyttår en egen parlamentarikererklæring.

- ForUM bidro til medieoppslag om ATT gjennom Control Arms-koalisjonen (bl.a. Le Monde) og i Norge (Bistandsaktuelt) og publiserte en rekke nettsaker og innlegg på sosiale medier om dette samt et eget tematisk nyhetsbrev. I tillegg ble et brev fra ForUM, Amnesty USA, Human Rights Watch o.a. til USAs president om planlagt amerikansk våpensalg til Bahrain sitert på lederplass i Washington Post og bidro til Kongresspress og at USA la planene på is.

Norske våpen:

- KrF, Venstre og SV kritiserte regjeringen for salget av militærutstyr til undertrykkende arabiske regimer. Partiene refererte til høringsinnspill, brev o.a. fra ForUM og andre til Stortingsmeldingen om norsk eksport av forsvarsmateriell der vi kritiserte norsk eksport av militærutstyr til land som Libya, Saudi-Arabia og Egypt og foreslo at regelverket ble skjerpet. Utenriksministeren mener regjeringens praksis var "restriktiv", men lovet Stortinget en grundig gjennomgang.
- I en felles merknad ba en samlet Stortingets utenriks- og forsvarskomite om en vurdering i neste års melding av om «risikovurderingene er robuste nok og om praksis er streng nok når det gjelder eksport til autoritære regimer, regimer som per definisjon kan bli ustabile og der det foreligger fare for at utstyret kan benyttes til intern undertrykking eller menneskerettighetsbrudd. Venstre syntes merknaden var for svak og foreslo på ForUMs initiativ en innskjerping.
- ForUM søkte Utenriksdepartementet om innsyn i eksporten til Libya og Saudi-Arabia i medhold av offentlighetsloven, og fikk etter anke med Aftenposten

meget begrenset innsyn i saksdokumentene.

- I forkant av Stortingsdebatten hadde Aftenposten en rekke oppslag om eksporten til Libya og Saudi-Arabia der bl.a. ForUM o.a. var intervjuet flere ganger. ForUM var i debatt i NRK Dagsnytt Atten med Gry Larsen, var intervjuet i Ny Tid to ganger om dette samt hadde innlegg i Dagsavisen, der ForUM også krevde at regjeringen innfører sluttbrukererklæring fra NATO-allierte i dag. I tillegg var ForUM aktiv i sosiale medier og lagde nettsaker.
- Stortingets utenrikskomite refererte i merknad til vårt forslag om bedre merking og sporing av ammunisjon og er positiv til dette samt til at regjeringen skal fortsette å spille en pådriverrolle internasjonalt i disse spørsmålene og arbeide for å etablere internasjonalt bindende instrument for merking og sporing.
- I Utenriksdepartementets rapport om Norge og væpnet vold inkluderte UD et kapittel om Norges positive og negative "avtrykk" gjennom internasjonal virksomhet inkludert våpenhandel, etter forslag fra ForUM, som satt i referansegruppa.
- I forbindelse med innspill til regjeringens eierskapsmelding i mai anbefalte ForUM sammen med Fredslaget og Kirkens Nødhjelp at statseide våpenselskaper i utlandet bør følge strenge norske regler slik at det ikke skal være mulig å omgå og undergrave norske våpeneksportregler. KrF tok opp dette med utenriksministeren.

Temagruppermedlemmer:

Atlas-alliansen, Norges Fredslag, Internasjonal Kvinneliga for fred og frihet (IKFF), Kirkens Nødhjelp, Changemaker, Redd Barna, Press, FN-sambandet, Bistandsnemda, Caritas, Mellomkirkelig råd, Amnesty.

Koordinator/rådgiver:
Borghild Tønnessen-Krokan

3.6. Matsikkerhet

Politiske mål i fokus i 2011

- Under FNs ledelse kommer det på plass innen FAO et forsterket organ – trolig i regi av Komiteen for verdens matsikkerhet – for å lede og koordinere arbeidet for internasjonal matsikkerhet, hvor organisasjoner fra det sivile samfunn kan delta aktivt og blir hørt i prosessene.
- Satsingen på bærekraftig landbruk innen norsk og internasjonal bistand, med fokus på småskalaprodusenter økes.
- I avtalen om kompensasjon for klimaendringer under FNs rammekonvensjon om klimaendring (UNFCCC) blir det tatt eksplisitt hensyn til småbønder, pastoralister og kystfiskere, og det etableres ordninger for støtte til landbruksformål som en del av arbeidet for å øke opptaket av karbon fra atmosfæren.
- Norske næringsinteresser og norske investeringer i bioenergi truer ikke miljø, matsikkerhet og biomangfold i Sør.

Politiske hovedutfordringer i 2011

Situasjonen for verdens matsikkerhet ble ikke noe bedre i 2011. Fremdeles er det nesten en milliard mennesker som sulter eller er alvorlig feilernærte i verden, og finanskrisa i den industrialiserte delen av verden gjør at det er lite som blir gjort internasjonalt for å ta alvorlige grep for å endre situasjonen. Verdens giverland er mest opptatt av stigende arbeidsløshet og svekkede statsfinanser. FN-organisasjoner og NGO-er som arbeider for å bistå de millioner av mennesker som blir rammet av sult, kjemper med reduserte bevilgninger og manglende kapasitet.

Samtidig er det viktig å huske at de største gruppene med underernæring i verden finnes i Asia, i land som har en raskt voksende middelklasse og overklasse. Gapet mellom de som har og de som ikke har blir bare større i de fleste land, og den politiske viljen til å skape større likhet synes å være fraværende. Det kan virke som om det blir mer og mer akseptert at verdens land og samfunn skal ha en fattig og sultende underklasse, uten at det er nødvendig å sette inn stor innsats for å endre denne situasjonen.

De internasjonale prosessene mot sult og underernæring, som Global Strategic Framework on Food Security i regi av **FAO**, går fremover. Det forhandles og diskuteres, men man kan spørre seg om det virkelig finnes en vilje til å ta de nødvendige grepene. En rekke internasjonale studier har vist at brorparten av verdens sultende er bønder og jordløse landarbeidere, og at støtte til denne gruppe er den ubetinget beste måten å redusere sult og underernæring.

For å se om Norge tar på alvor sine erklæringer om å arbeide mot sult og for fattigdomsbekjempelse, ga ForUMs matsikkerhetsgruppe i 2011 ut en rapport om Norges **bistand til landbruksformål** i perioden 2006 til 2010. I rapporten vises det klart hvordan bistanden til landbruksformål har gått ned stort sett kontinuerlig, på tross av en rekke studier og en handlingsplan fra 2004. Inkludert bevilgninger til multilaterale organisasjoner som arbeider med mat og sultspørsmål, sank bevilgningene fra 7,3 prosent i 2006 til 5,6 prosent i 2010.

Resultater

- Det viktigste produktet av gruppens arbeid i 2011 var rapporten «Bistand mot sult». Rapporten ble skrevet av Kristin Kjæret og Mia Henriksen fra FIAN Norge, mens konklusjonene og anbefalingene ble diskutert og vedtatt av matsikkerhetsgruppa. Rapporten er en grundig dokumentasjon av norske bistanden til landbruksformål, og den

viser også hvilke typer landbruk som støttes. Den gir også svært klare anbefalinger for norsk bistand framover, og den vil være et nyttig verktøy for å sette fokus på viktigheten av innsats på landbruksfeltet for å bekjempe sult og underernæring. Rapporten var sannsynligvis med på å bidra til at det i statsbudsjettet for 2012 ble plusset på 156 millioner kr til tilpasningsformål, hvorav en god del vil bli brukt på landbrukstiltak.

- Arbeidet med FAO og "Committee on World Food Security" (CFS) har hatt høy prioritet også i 2011. ForUM hadde en representant på møtet i FAOs råd i juni, hvor man blant annet valgte en ny generalsekretær. På CFS-møtet i oktober var 3 representanter fra ForUM til stede, og det ble gitt innspill til forhandlingene om Voluntary Guidelines for Land Tenure. Disse retningslinjene vil kunne bli et viktig redskap i arbeidet mot landran («landgrab»), og det vil bli gjennomført et ekstraordinært møte på vårparten i 2012 for å slutføre arbeidet. ForUMs representanter har vært aktive i utformingen av sivilsamfunnsmekanismen (CSM) som skal arbeide som en del av CFS. På tross av lovnader om finansiering av CSM, kom det ingen bevilgninger fra norske myndigheter i 2011. Dette har blitt tatt opp med delegasjonen og med UD, og det har blitt gitt fornyede løfter om at CSM vil få en bevilgning i 2012.
- Under en større konferanse om landran i Brighton i april, deltok en representant fra ForUM. ForUM støttet også deltakelsen av tre delegater fra Sør. Alle hadde stort utbytte av konferansen, og vil ta kunnskapen med seg i sitt videre arbeid for å bremse utviklingen man ser mange steder i Sør, hvor store landområder blir tatt over av kapitalinteresser fra utlandet.
- Den nye Stortingsmelding om mat og landbruk kom på høsten i 2011. ForUM

ga i 2010 et innspill om viktigheten av Landbruksdepartementets internasjonale arbeid for å fremme bærekraftig landbruk, og styrke arbeidet mot sult. Den nye stortingsmeldingen har et lite kapittel om internasjonalt arbeid, som inneholder noen av våre anbefalinger, men en sterkere vektlegging av dette i meldingen ville ha vært ønskelig.

- En representant fra matsikkerhetsgruppa deltok på Nyeleni 2011 (European Food Sovereignty Forum) i Østerrike i juli, og kom tilbake med mye inspirasjon for fornyet innsats for matsuverenitetsprinsippet.
- Under klimaforhandlingene i Durban ble det gjennomført et dialogmøte mellom den norske forhandleren på tilpasning, og et utvalg Sør-representanter. Dette har gitt bedre forståelse fra norsk side for behovet for målrettet og god tilpasning for de hundrevis av små matprodusenter som er svært utsatt for klimaendringene.

Temagruppemedlemmer: FIAN Norge, Oikos, Plan, Spire, Utviklingsfondet, Norsk Folkehjelp, Det kongelige selskap for Norges Vel.

Gruppeleder: Kristin Kjæret, FIAN Norge.
Koordinator/rådgiver: Arvid Solheim.

3.7. Vann og sanitær

Politiske mål i fokus i 2011

At norske myndigheter

- innenfor klima bidrar til en ansvarlig klimaavtale som tar vare på verdens vannressurser
- innenfor bistand sikrer at norsk bistand og investeringer bidrar til å redusere sårbarhet – med kvinner og barn som de mest utsatte – og styrker vannressursforvaltning og spredning av miljøvennlige

sanitære tjenester som er tilpasset lokale forutsetninger og rettes mot de fattige

- innenfor menneskerettigheter styrker retten til vann og sanitær gjennom blant annet å ta til orde for at FNs uavhengige ekspert på retten til vann og sanitær blir oppgradert til spesialrapportør, og at Norge ratifiserer tilleggsprotokollen til FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter som gir individuell klageadgang.

Politiske hovedutfordringer i 2011

Til tross for at retten til – og tilgang til – vann og sanitær vil gi store helse- utviklings- og miljøgevinster er disse spørsmålene fortsatt neglisjert. Nærmere en milliard mennesker mangler fortsatt tilgang til rent drikkevann, 40 prosent av verdens befolkning har ikke trygge sanitærforhold, og 5000 barn dør daglig av vannrelaterte sykdommer.

Norge har fortsatt ikke ratifisert tilleggsprotokollene til FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK-TP) og Barnekonvensjonen som gir individer mulighet til å få prøvd retten til vann, og er skeptisk til begge. Begrunnelsen er primært at det ikke gis tilstrekkelig rom for at landene skal kunne utøve skjønn, i og med at særlig økonomiske og sosiale rettigheter er progressive og vagt definerte, og at klageretten vil kunne overprøve vedtak fattet av norske folkevalgte.

For å få økt oppmerksomhet omkring vann- og sanitærspørsmål arrangerte vann- og sanitærgruppa i ForUM kampanjen Blå oktober, og deltok også med innspill i andre politiske fora.

Resultater

- Tittelen til FNs uavhengige ekspert på vann og sanitær, Katarina de Albuquerque, ble oppgradert til spesialrapportør for drikkevann og sanitær. Det gir de Albuquerque mandat til å monitorere brudd på retten til vann

og sanitær. Dette er en seier for vannaktivister verden over og i tråd med ForUMs krav. NGO-Forum for menneskerettigheter innlemmet også dette kravet overfor Utenriksdepartementet etter forslag fra oss.

- ForUM og medlemmer med FIAN, Amnesty og Plan Norge i spissen bidro til økt oppmerksomhet i media og økt mobilisering blant organisasjoner omkring manglende norske ratifiseringer av tilleggsprotokoller som kan styrke sårbare menneskers rett til å klage inn brudd på retten til vann og sanitær. Ny Tid tok også opp spørsmålet, og Bistandsaktuelt skrev om dette etter at ForUM tok det opp under et åpent Norad-møte i november.
- Vann og sanitær er tatt med i Stortingsmeldingen om global helse, etter at ForUM, FIVAS og FIAN tok dette opp på et møte med Utenriksdepartementet i februar, der utenriksminister Støre deltok, og i skriftlige innspill i etterkant av møtet.
- ForUM finansierte en rapport om de økonomiske, miljø- og utviklingsgevinstene av satsing på bærekraftige sanitærløsninger i urbane områder i Sør. Rapporten ble bl.a. presentert på flere internasjonale møter, inkl. Third Africa Conference on Hygiene and Sanitation i Kigali, Rwanda i juli og World Water Week i Stockholm i august. Tilbakemeldingene har vært gode.
- ForU og Blå oktober-organisasjonene med FIVAS i spissen skapte oppmerksomhet i media (NTB/Scanpix-sak i flere aviser) og blant politikere om vann og sanitær gjennom et mediestunt foran Stortinget der utviklingsminister Erik Solheim delte ut sølevann til en av syv barnehagebarn for å illustrere urettferdigheten ved vannkrisen. Statsråden responderte da på våre politiske krav som harmonerte med ForUMs mål, og bekreftet at Norge jobbet for å gi alle tilgang til rent vann.

Kravene var støttet av 21 norske organisasjoner. ForUM bidro både økonomisk, praktisk og faglig til Blå oktober. ForUMs vanngruppe hadde også arrangementer på Teknisk museum samt filmvisninger og seminarer for å belyse vann- og sanitærsituasjonen.

Temagruppermedlemmer: FIAN Norge, Foreningen for internasjonale vannstudier (FIVAS), Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF), Kirkens Nødhjelp, Changemaker, Sustainable Sanitation (SuSan), PRESS, Spire, Stiftelsen Yme, Vannbevegelsen.

Gruppeleder: Andrew Preston (FIVAS). Jonas Ådnøy Holmqvist, ny daglig leder i FIVAS, overtok i desember.

Koordinator/rådgiver: Borghild Tønnessen-Krokan

3.8. Bistand og utviklingspolitikk

Politiske mål i fokus 2011

- Norske myndigheter stiller krav til all bruk av norske bistandsmidler om å rapportere på helhetlig effekt og konsekvenser av virksomhet i Sør, inkludert miljømessige, sosiale og økonomiske konsekvenser.
- Norske myndigheter dokumenterer at bistandsinnsatsen inngår i en helhetlig utviklingspolitisk sammenheng, i tråd med overordnede utviklingspolitiske mål.
- Norske myndigheter stiller som betingelse til statlig eide selskaper som er aktive i Sør og all næringslivsstøtte til norske aktører i Sør at tiltakene skal være utviklingsfremmende.

Politiske hovedutfordringer i 2011

Det fjerde høynivåmøtet om bistands-effektivitet (HLF4) i Busan, Sør-Korea i desember 2011 markerte begynnelsen på et **nytt internasjonalt utviklingsregime**. Kina,

India og Brasil som nye bistandsgivere har sammen med sine partnere i Sør skapt sterkere allianser sør-sør. Utviklingslandene krever makt over egen utvikling. Nords definisjonsmakt over Sørs agenda er utfordret på godt og vondt. Dette er en utfordring for alle "tradisjonelle" bistandsgivere. At utviklingslandene skal "eie" sin egen utvikling er udelt positivt der landene er styrt av ansvarlige ledere som respekterer menneskerettigheter og demokratiske spilleregler. Men vi ser at handlingsrommet til sivilsamfunnet innskrenkes i mange norske samarbeidsland. ForUM kjemper for en politisk og praktisk anerkjennelse av sivilsamfunnsaktørens viktige rolle som vaktbikkjer for staters etterlevelse av rettigheter særlig i land med dårlig styresett, som voktere av internasjonale utviklingsaktører og som voktere av givere/investorer i deres etterlevelse av standarder og rettigheter.

St.melding 13 og 15 fastslår at bistanden skal settes i en helhetlig utviklingspolitisk sammenheng. Oppmerksomheten om koherens i utviklingspolitikken skjøt fart ved presentasjonen av regjeringens første **samstemhetsmelding** under framleggelsen av Statsbudsjettet for 2012. ForUM har påpekt "dobbeltmoralen" i norsk utviklingspolitikk over flere år. Norske myndigheter har så langt vist liten vilje til å gi slipp på egne kortsiktige interesser til fordel for løsninger som gir størst mulig utviklingseffekt for utviklingslandene. En samlet utenriks- og forsvarskomite var under budsjettbehandlingen for 2012 enige om behovet for kritisk debatt og innspill fra Sør i den videre debatten om samstemt politikk for utvikling.

Økonomiske kriser hviler over tidligere bistandsgivere. Samtidig har "fattige" land vekstrater som langt overgår Europas. Afrika framstår nå som mulighetenes marked for nye investorer. Utviklingsagendaen er sterkt preget av troen på økonomisk vekst gjennom involvering av **privat sektor** og økte investeringer. De frivillige organisasjonene internasjonalt er kritiske til denne vektleggingen av økonomisk vekst som svaret

på utviklingsutfordringen og minner om at profittsøken har skapt maktulikheter, utbytting og skjevfordeling. Dersom privat sektor skal fremme utvikling og velferd over tid må de respektere internasjonale menneskerettigheter og tilhørende standarder og hindre ødeleggelse av miljøet. Stater må sikre at veksten fordeles og gir velferd.

Både St. meld. 13 og 15 utfordrer til debatt om bistand og framhever betydningen av nye aktører som privat sektor og nye bistandsland. Det stilles sterkere krav til resultater fra etablerte bistandsaktører som sivilsamfunnet. Men resultatkravene er uklare. Samtidig øker norske overføringer til FN og til næringslivsaktører uten at det stilles tilsvarende strenge resultatkrav. Et unisont sivilsamfunn mener at **bistandseffektivitet** må måles i effekt for de fattige, ikke minst kvinner og i redusert ulikhet i og mellom land.

Det stilles nå spørsmål om Norge er i ferd med å slippe tak i en rettighetsbasert utviklingspolitikk. I møtet med nye bistandsgivere, som Kina, frykter mange at det politiske trykket på **menneskerettigheter** viker til fordel for et fokus på økonomisk vekst og politisk forsoning med Kina. Norge har over år gått i bresjen for utvikling av viktige menneskerettighetsinstrumenter jfr, Barnekonvensjonen (tilleggsprotokollen) og ØSK protokollen, men er lunken på å selv å tilslutte seg dem. Det bidrar til at dette arbeidet undergraves internasjonalt. Et samlet sivilsamfunn i Busan (des. 2011) krever respekt for rettigheter og ser det som en forutsetning for sosial og miljømessig forsvarlig utvikling og politisk stabilitet.

Resultater

- ForUM har i 2011 hatt begrenset kapasitet til å følge hovedmålene. Ny rådgiver for bistands- og utviklingspolitikk, Elin Enge, tiltrådte i stillingen medio nov 2011. Vi har i perioden valgt å gi innspill til og følge de to bistands- og utviklingsrelaterte toppmøtene som er beskrevet under.

- Som en forberedelse til konferansen om de minst utviklede land (MUL – konferansen i Istanbul) utviklet ForUM et fellesinnspill og et politisk arbeidsdokument hvor vi kommenterte privat sektors sterkere rolle som utviklingsaktør, mobilisering av ressurser for MUL og nye utfordringer knyttet til klimaendringer. ForUM ved Elin Enge var representert i den norske delegasjonen til høynivåmøtet i mai. Debatten om godt styresett, privatsektors rolle og sør-sør samarbeid er stadig mer framtrepende internasjonalt og ForUM har knyttet kontakt til internasjonale partnere som Reality of Aid, South Centre og Better Aid.
- ForUM har i samarbeid med flere organisasjoner utviklet et felles innspill fra norske sivilsamfunnsorganisasjoner til det 4. høynivåmøtet om bistands-effektivitet (HLF4) i Busan. Dette ble oversendt Erik Solheim i april. Her ble betydningen av å sikre sivilsamfunnets handlingsrom, samt etterrettelighet, åpenhet og ikke minst samstemthet i utviklingspolitikken understreket.
- ForUM, ved Elin Enge, ble utnevnt til å sitte i delegasjonen til HLF4. ForUM utviklet et politisk arbeidsdokument som bygger på innspillene til MUL-konferansen og fellesinnspillet til HLF4. Delegasjonsplassen ble stående tom pga uforutsette forhold. Det ble etter Busan utviklet en fellesuttalelse fra ForUM, Fokus og Kirkens Nødhjelp, de tre norske organisasjonene som var tilmeldt til Busan.
- Etablering av nytt satsingsområde i ForUM: Rett over sommeren samlet ForUM medlemsorganisasjonene til en drøfting av hva ForUM bør vektlegge i arbeidet rundt bistands- og utviklingspolitikk. Eget oppsummeringsnotat er utviklet og ligger til grunn for satsingen. Organisasjonene er invitert til å medvirke til å utvikle handlingsplanene for 2012 og har vist stor interesse for etableringen av en temagruppe.

Temagruppemedlemmer:

Mellomkirkelig Råd, Redd Barna, Kirkens Nødhjelp, Framtiden i våre hender, Fellesrådet for Afrika, Fokus, Latin-Amerikagruppene, Norsk Folkehjelp, WWF Norge, Plan Norge

Koordinator/rådgiver: Elin Enge.

3.9. Tverrgående Utviklingspolitiske utfordringer

Stortingsmelding om miljø og utvikling

I april ble Stortingsmelding nr. 14 "Mot en grønnere utvikling" lagt fram av Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim. Meldingen viser sammenhengen mellom miljø og utvikling og legger opp til en utviklingspolitikk med sterkt fokus på miljø og klima (skog, ren energi og klimatilpasning).

Meldingen befester en utvikling vi har sett de siste årene: sterkere vektning av miljøretting av bistanden og tyngre involvering av kommersielle interesser.

ForUM ble bedt om å kommentere den nye meldingen under lanseringen. ForUM presiserte at bistand ikke skal brukes til minske investeringsrisikoen til norske kommersielle aktører, men til å sikre utviklingseffekt og å påse etterlevelse av strenge internasjonale standarder på miljø og menneskerettigheter. ForUM fremmet krav om addisjonalitet for klimafinansiering og en sterkere satsing på tilpasningstiltak på linje med REDD og Ren Energi.

ForUM utviklet et felles høringsinnspill til Stortingets behandling av meldingen den 8. juni. Høringsinnspillet ble utviklet gjennom blant annet en rundebordssamtale med organisasjonene. I fellesinnspillet til komiteen vektla vi betydningen av rettighetsbasert bistand, betydningen av sterke sivilsamfunn for å sikre omfordeling, samstemthet mellom bistands og utviklingspolitikken og tilgang til rene energitjenester for alle.

Rio+20: FNs toppmøte om bærekraftig utvikling

Rio+20-arbeidet kom i gang i 2011 med to godt besøkte orienteringsmøter for medlemsorganisasjoner i begynnelsen av året. Arvid Solheim (ForUM sekretariatet) representerte ForUM i den norske delegasjonen til det 2. forberedende møtet (prep com) i New York i mars, og i august ble Christian Egge ansatt som fulltidskoordinator for Rio+20-arbeidet.

ForUM deltok på et internasjonalt konsultasjonsmøte i regi av UNEP samt NGO-konferanse ("Sustainable Societies: Responsive Citizens") i Bonn i september, og et regionalt forberedelsesmøte i regi av FNs regionale kommisjon for Europa (ECE) i Geneve i desember.

Et orienteringsmøte rettet mot norske organisasjoner om prosessen omkring Rio+20 ble også gjennomført med deltagelse fra Utenriksdepartementet. Dette førte til etablering av en ny arbeidsgruppe i ForUM for Rio+20-arbeidet.

I oktober leverte ForUM et posisjonsdokument om Rio+20 til norske myndigheter og Rio-sekretariatet hvor vi la vekt på nødvendigheten av å overbygge kløften mellom fattige og rike land – så vel som mellom rike og fattige innad i enkelte land.

Posisjonsdokumentet tok opp nødvendigheten av å redusere forbruk på mange områder i velstående land, samtidig som det fortsatt er behov for en materiell og økonomisk vekst i de minst utviklede landene. Dokumentet la stor vekt på temaet «en grønn og inkluderende økonomi» samt fornybar energi, matsikkerhet og landbruk.

ForUMs koordinator holdte foredrag om temaet «grønn økonomi» på flere arrangementer i løpet av høsten. Temaet ble også belyst gjennom kronikker i Bergens Tidende og Morgenbladet.

Samstemthetsdebatten

Manglende samstemthet i norsk politikk var også i fokus i 2011. I oktober la fram Regjeringen en rapport om hvor samstemt norsk politikk er for utvikling i fattige land. ForUM ønsket initiativet velkommen, men har også påpekt at rapporten mangler den dyptgående analysen av dilemmaene og interessekonfliktene som Norge står ovenfor. ForUM har vært aktiv i å fremme debatt om samstemthet med innlegg i media og deltagelse i en paneldebatt på Litteraturhuset, men debatten har likevel vært mer lunkne enn ønsket. ForUM kommer til å jobbe videre med dette i 2012.

4. REGNSKAP 2011

Balanse for Forum for Utvikling og Miljø pr 31.12.2011

	Inngående balanse 31.12.2010	Utgående balanse 31.12.2011	Noter
Eiendeler			
Bankinnskudd	2 171 368	3 352 602	31
Utestående fordringer	249 410	159 085	
Sum eiendeler	2 420 778	3 511 687	
Gjeld			
Leverandørgjeld / foretatte trekk	448 340	511 448	
Annen kortsiktig gjeld	770 998	1 634 769	
Sum gjeld	1 219 338	2 146 217	
Egenkapital			
Annen egenkapital	1 024 067	1 201 440	
Årets resultat	177 973	164 030	
Sum egenkapital	1 201 440	1 365 470	
Sum egenkapital og gjeld	2 420 778	3 511 687	

Note 3) Herav depositum/husleie kr 188 543.

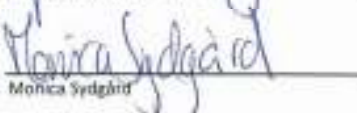

Andrew Prinstor, daglig leder

Rolf Wermundsen, kontorleder

Godkjent av ForUMs styre 2011 - 2012, 15. mars 2012

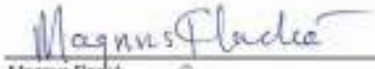

Andrew Kroglund, leder

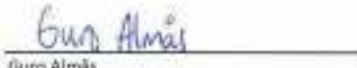

Beate Thoresen, nestleder

Monica Sydgård

Malen Pollestad Sele

Anette Ramme

Magnus Flacké

Guro Almås

Vigleik Winje

Siri Luthen
ansattrepresentant

Årsregnskap Forum for utvikling og miljø 2011

	<u>Regnskap 2011</u>	Noter	<u>Budsjett 2011</u>	2010	2009
INNTEKTER:					
Norad	6 740		6 740	5 740	5 740
Norad, informasjon	909	1)	1 100		
Miljøverndepartementet	450		450	555	483
Kontingenter	228		230	208	240
Annen støtte	250	2)			
Andre inntekter	161	2)		53	8
Sum inntekter	8 738		8 520	6 556	6 471
KOSTNADER:					
PROGRAMOMRÅDER					
Tematisk arbeid					
Lønnskostnader	2 247		2 631		
Aktiviteter	911	3)	1 015		
Andel adm/drift	1 242	2)	821		
	<u>4 400</u>		<u>4 467</u>		
Særsamarbeid					
Lønnskostnader	396		464		
Aktiviteter	584	3)	500		
Andel adm/drift	219	2)	145		
	<u>1 200</u>		<u>1 109</u>		
INFORMASJON					
Lønnskostnader	636		734		
Aktiviteter	204		284		
Andel adm/drift	102	2)	132		
	<u>942</u>		<u>1 150</u>		
ADMINISTRASJON					
Lønnskostnader	1 333	2)	1 180		
Adm/drift	649		482		
Styret	49		72		
	<u>2 032</u>		<u>1 734</u>		
SUM KOSTNADER	8 574		8 460		
OVERSKUDD	164		60		

Årsregnskap Forum for utvikling og miljø 2011

Tilleggsinformasjon til regnskapet 2011:

Noter:

- 1) Inntekter fra Norad til informasjon er lavere enn budsjettert, pga underforbruk på kr 190.760,-
- 2) Overskridelser på Drift / Adm og kostnad lokaler i forhold til budsjett skyldes merkestatnad nye lokaler (105.000,-) og rekruttering av ny daglig leder (194.000,-).
- 3) Herav depositum husleie kr 168.543,-
- 4) Honorarer og lønn daglig leder 2011:
Daglig leder årslønn kr 496.000,-, Styrehonorar kr 25.000,-
Revisor kostnadsført med kr 41.051,- (hvorav annen bistand er kr 13.281,-).

5) Fordeling av tematiske midler	
Handel og WTO	40 480
Klima og miljø	189 703
Næringslivets samfunnsansvar	73 536
Matsikkerhet	111 350
Finans og reform	205 517
Fred og menneskelig sikkerhet	169 675
Vann og sanitær	58 956
Bistand og utviklingspolitikk	37 824
Andre tema, tverrgående	25 249
	911 289
	584 437

Regnskap 2011 sett opp etter gammel oppstilling, for sammenligning med årene 2010 og 2009

	Regnskap 2011	Noter	Budsjett 2011	Regnskap 2010	Regnskap 2009
Lønn					
Tematisk arbeid	2 643		2 095	2 296	2 080
Info (uten Rio+20)	416		480		
Adm/drift	1 535		1 180	1 642	1 229
Sum lønn	4 594		3 755	3 938	3 309
Aktiviteter					
Tematiske aktiviteter	911	si	1 015	776	1 553
Særsamarbeid	584	si	500	358	406
Informasjon (inkl adm)	194		360	107	
Informasjon, Rio+20	332		300		
Sum aktiviteter	2 021		2 175	1 241	1 959
Drift og administrasjon					
Husleie/kostnad lokaler	810	z)	874	483	426
Drift/adm	1 190	1)4)	574	652	737
Styret	49	4)	72	44	54
Sum drift og administrasjon	2 159		1 520	1 179	1 217
Finans	0		0	21	-29
Sum kostnader	8 573		8 400	6 379	6 466
Sum inntekter	8 758		8 520	6 557	6 471
Resultat	185		120	177	0

Revisjon Skagerrak

Revisjon Skagerrak AS
Storgata 11
4950 Risør
Tlf.: 40 43 25 00
Fax: 40 43 25 19
www.revisjon-skagerrak.no
NO 982 767 970 MVA

Medlem av Den norske Revisorforening

Til Årsmøtet i
Forum for Utvikling og Miljø

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for foreningen Forum for Utvikling og Miljø som viser et overskudd på kr 164 030. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2011, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for foreningens utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av foreningens interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til foreningen Forum for Utvikling og Miljø per 31. desember 2011 og av resultater for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av foreningens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Risør, 15. mars 2012

Revisjon Skagerrak AS

Einar Johansen
Registrert revisor

Forum for Utvikling og Miljø (ForUM) er et nettverk for over 50 norske miljø-, utviklings-, freds- og menneskerettighetsorganisasjoner.

ForUMs visjon er en demokratisk og fredelig verden basert på rettferdig fordeling, solidaritet, menneskerettigheter og økologisk bæreevne.

Storgt 11,
0155 Oslo

www.forumfor.no
forumfor@forumfor.no

Tlf: 23 01 03 00
Faks: 23 01 03 03